

Комунальний заклад вищої освіти
«Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія»
Запорізької обласної ради
Факультет спеціальної освіти та соціально-гуманітарних наук
Кафедра психології та соціальної роботи

КВАЛІФІКАЦІЙНА (БАКАЛАВРСЬКА) РОБОТА

Соціально-педагогічний супровід адаптації п'ятикласників в умовах
дистанційного навчання

Виконала: студентка групи СРб-4
спеціальності 231 Соціальна робота
Попович Влада Тарасівна
Керівник: Червоненко К. С.
Рецензент: Моренко О. М.
Нормоконтроль: Бондар П. М.

Запоріжжя
2024 р.

РЕФЕРАТ

Бакалаврська робота: 65 с., 2 табл., 2 рис., 52 джерела, 3 додатка.

Об'єкт дослідження – адаптація п'ятикласників.

Предмет дослідження – процес адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.

Мета дослідження – теоретико-експериментальне дослідження процесу адаптації п'ятикласників; укладання циклу заходів з адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової літератури з проблеми адаптації п'ятикласників, особливостей їх соціально-педагогічного супроводу в умовах дистанційного навчання; систематизація та узагальнення для уточнення понять «адаптація», «адаптованість», соціально-педагогічного супроводу адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання; емпіричні: тестування (методика «Визначення особистісної адаптованості школярів» А. В. Фурмана та «Методика дослідження соціальної адаптованості» П. С. Кузнєцова).

Адаптація п'ятикласників є складним процесом їх пристосування до нового соціального середовища та умов навчання, що передбачає їх успішність у навчальній діяльності, готовність до вивчення нового матеріалу, а також налагодження ефективної взаємодії з вчителями та однокласниками. Успішна адаптація п'ятикласників в умовах дистанційного навчання можлива за умови організації спеціальної підтримки та соціально-педагогічного супроводу, спрямованого на ефективне управління цим процесом. Ефективним засобом оптимізації адаптаційного періоду п'ятикласників виступає впровадження циклу занять, спрямованих на підвищення рівня адаптованості.

АДАПТАЦІЯ, П'ЯТИКЛАСНИКИ, ДИСТАНЦІЙНЕ НАВЧАННЯ,
СОЦІАЛЬНО-ПЕДАГОГІЧНИЙ СУПРОВІД

ВСТУП

Актуальність дослідження зумовлена проблемами переходу системи освіти України з очного навчання на змішану та дистанційну форму, яка передбачає активне використання інформаційно-комунікативних технологій учасниками освітнього процесу та зміну способів комунікації.

Перехід до нової форми дистанційного навчання спровокував виникнення проблем з адаптацією здобувачів освіти, зокрема п'ятикласників, що переживають складний період переходу з початкової до середньої школи, зміни системи навчання, появу нових вчителів тощо. У цей складний період підлітки емоційно нестабільні, тривожні, швидко втомлюються, у багатьох з них знижується успішність та порушується поведінка.

Успішний період адаптації п'ятикласників дозволить забезпечити подальше становлення особистості дитини у середній та старшій школі, її інтелектуальний та соціальний розвиток, розкриття її можливостей та талантів.

Дослідження проблем адаптації розкриті у наукових доробках В. Кислого, О. Теличкіна, О. Зотової, Б. Паригіна, Ф. Меєрсона, В. Бойчук.

Проблеми адаптаційного періоду дітей до умов освітніх закладів висвітлені у роботах К. Андросовича, Л. Березовської, М. Блажівського, Ю. Замазій, Н. Каньоса, О. Кокун, Л. Кравчук, О. Марінушкіна, В. Панка, О. Сергєєнкова, М. Смоляк, О. Столярчук, А. Тат'янчикова, Л. Ткаченко, В. Шульги та інших.

Проблема адаптації п'ятикласників до навчання в основній школі потребує серйозної уваги та суттєвої допомоги з боку закладів загальної середньої освіти.

Забезпечити успішність адаптаційного періоду п'ятикласників в умовах дистанційного формату навчання можливо через спеціально організовану підтримку та соціально-педагогічний супровід, спрямований на оптимізацію цього процесу.

Вищезначене дозволяє констатувати актуальність теми бакалаврського дослідження на тему: **«Соціально-педагогічний супровід адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання».**

Об'єкт дослідження – адаптація п'ятикласників.

Предмет дослідження – процес адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.

Мета дослідження – теоретико-експериментальне дослідження процесу адаптації п'ятикласників; укладання циклу заходів з адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.

Завдання дослідження:

1. Здійснити аналіз наукової літератури з проблеми адаптації п'ятикласників.
2. Визначити особливості соціально-педагогічного супроводу процесу адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.
3. Дослідити рівні адаптованості п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.
4. Скласти цикл занять з адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання.

Методи дослідження: теоретичні: аналіз наукової літератури з проблеми адаптації п'ятикласників, особливостей їх соціально-педагогічного супроводу в умовах дистанційного навчання; систематизація та узагальнення для уточнення понять «адаптація», «адаптованість», розкриття особливостей соціально-педагогічного супроводу адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання; емпіричні: тестування (методика «Визначення особистісної адаптованості школярів» А. В. Фурмана та «Методика дослідження соціальної адаптованості» П. С Кузнецова); кількісний та якісний аналіз результатів.

Апробація дослідження. Основні положення дослідження доповідалися та обговорювалися на V Міжнародній конференції «Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті інтеграції України у міжнародний науково-

інноваційний простір в умовах воєнного стану» (18–19 квітня 2024 року, м. Запоріжжя)

Публікації. Результати дослідження висвітлено у 1 публікації автора:

1. Попович В. Т. Соціально-педагогічний супровід адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання. *Освітні і культурно-мистецькі практики в контексті України у міжнародний науково-інноваційний простір в умовах воєнного часу* : збірник тез та доповідей V Міжнародної науково практичної конференції студентів та молодих вчених (м. Запоріжжя, 18-19 квітня 2024 р.) / за заг. ред. В. В. Нечипоренко. Запоріжжя : ХНА, 2024 [40].

Структура бакалаврської роботи. Робота складається зі вступу, двох розділів, висновків, списку використаних джерел та додатків. Загальний обсяг роботи становить 65 сторінок, з яких основний текст – 42 сторінки.

ВИСНОВКИ

Результати проведеного дослідження дозволили нам сформулювати наступні висновки:

1. Теоретичний аналіз наукової літератури дозволив визначити, що адаптація являє собою процес активного пристосування індивіда до нових умов навколишнього середовища, а феномен «адаптація п'ятикласників» розглядаємо як складний процес їх пристосування до нового соціального середовища, умов навчання, що передбачає їх успішність у навчальній діяльності, готовність до засвоєння нових знань, вмінь, цінностей та ролей, налагодження ефективної взаємодії з учасниками освітнього процесу закладу загальної середньої освіти. Визначено, що для п'ятикласників значущими виступають особистісна та соціальна адаптації.

2. Визначено, що особливості соціально-педагогічного супроводу адаптації п'ятикласників в умовах дистанційного навчання, зумовлені проблемами адаптаційного періоду п'ятикласників, які пов'язані зі зміною їх соціального статусу, недостатністю особистого спілкування між вчителем та учнем, відсутністю «живого» спілкування з однокласниками між уроками, недостатньою сформованістю мотивації до навчання, збільшенням навантаження, проблемами з самоорганізацією діяльності в умовах дистанційної взаємодії. Соціально-педагогічний супровід адаптації п'ятикласників спрямований на створення позитивного та доброзичливого освітнього середовища, надання підтримки, формування в учнів самостійності, впевненості в собі, навичок конструктивної взаємодії, засвоєння нових норм, форм дистанційної діяльності, групових цінностей, ролей, вміння ідентифікувати себе як учня середньої школи.

Ефективним засобом підвищення рівня адаптованості п'ятикласників в умовах дистанційного навчання виступає спеціально організований цикл занять.

3. З метою дослідження рівнів адаптованості п'ятикласників в умовах дистанційного навчання нами було обрано методику «Визначення особистісної адаптованості школярів» А. Фурмана та «Методику дослідження соціальної адаптованості» розроблену П. Кузнєцовим. У дослідженні взяли участь 19 учнів 5х класів наукового ліцею комунального закладу вищої освіти «Хортицька національна навчально-реабілітаційна академія» Запорізької обласної ради. За результатами методики «Визначення особистісної адаптованості школярів» А. Фурман, було виявлено, що більшість п'ятикласників (84,2 %) демонструють середній та високий рівень особистісної адаптованості. Однак, 15,8 % учнів мають низький рівень особистісної адаптованості, що може вказувати на труднощі, яких вони зазнають у процесі дистанційного навчання. За результатами дослідження соціальної адаптованості, було визначено, що 26,3 % учнів мають високий рівень соціальної адаптованості до нових умов навчання, 57,9 % – середній рівень, а 15,8 % – низький рівень. Отримані дані свідчать про необхідність забезпечення соціально-педагогічного супроводу щодо оптимізації цього процесу та профілактики дезадаптації, що може бути забезпечено через впровадження циклу занять.

4. Розроблено цикл занять, спрямований на підвищення рівня адаптованості п'ятикласників в умовах дистанційного навчання. Цикл передбачає 10 занять, які пропонується проводити соціальному педагогу протягом 7 тижнів, використовуючи додаток для проведення відеоконференцій ZOOM. Тривалість кожного заняття 40 хвилин. Запропоновані у циклу занять вправи спрямовані на формування умінь п'ятикласників працювати в команді, взаємодіяти з іншими, долати труднощі, налагоджувати спільну діяльність, сприяють формуванню позитивної самооцінки, розвитку соціально-комунікативних умінь та навичок, самоорганізації й згуртованості класу.

Отже, мету бакалаврської роботи реалізовано, а завдання – виконано.